

Bildande av naturreservatet Risön

Uppgifter om naturreservatet

Benämning:	Risön
Kommun:	Alingsås
Socken:	Alingsås
Läge:	I Mjörn, 6 km sydväst om Alingsås centrum
Kartor:	Topografiska kartbladen: 7B S0, 7B NO, 7C SV, 7C NV Ekonomisk karta: 7B 4j, 7B Sj, 7C 4a, 7C 5a
Gräns	Innerkanten av den kraftiga streckade linjen på beslutskartan, bilaga 2.
Fastigheter och ägare:	Risön 1:1, Alingsås kommun
Naturvårdsförvaltare:	Alingsås kommun
Areal:	206 hektar (varav skog ca 19 ha, övrig fastmark ca 3 ha, vassvegetation ca 2 ha, öppet vatten ca 182 ha)

Beskrivning av området

Naturreservatet består av tre öar i sjön Mjörn: Risön, Svensholmen och Risöskär. Mjörn är södra länsdelens största sjö och innehåller ett 75-tal öar och skär. Sjöns stränder och öar har till stor del exploaterats av fritidsbebyggelse och Risön är den enda av de större öarna som är helt obebyggd.

Skogen på Risön utgörs till största delen av barrblandskog. Vissa bestånd på de båda bergshöjderna "Österöa" och "Västeröa" har naturskogskaraktär med gamla grova träd, lågor och högstubbar. På Risön förekommer dessutom en aldominerad lövskog, rik på lågor och torrakor, och som bedömts vara av mycket högt värde (klass 2) i länets lövskogsinventering. Ett intressant inslag i floran utgörs av de ovanliga arterna spikblad och klockgentiana som påträffas utmed Risöns stränder.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Fax	Postgiro
Länsstyrelsen i Älvsborgs län	Drottninggatan 2	0521-2700 00	0521-27 01 96	3 51 85-8
Miljö och planenheten			0521-27 02 17	
462 82 Vänersborg				

Fågellivet i Mjörn har inventerats ett flertal gånger, och särskilt de mindre skären och öarna hyser ett rikt och varierat sjöfågelliv. Häckfågelfaunan inom reservatsområdet uppvisar en sammansättning som är karaktäristisk för Mjörn. Störst betydelse för fågellivet har Risöskär med häckande arter som vigg, strandskata, fiskmå, och fisktärna. På Risön har duvhök häckat.

Risöområdet har mycket stor betydelse för det rörliga friluftslivet i Alingsås och Lerums kommuner. Naturliga landningsplatser och obebyggda stränder gör området till ett mycket uppskattat utflyktsmål. Alingsås kommun har under åren ytterligare förbättrat områdets tillgänglighet genom angränsningsöglor och bryggor.

Områdets behov av skydd och vård

Risön har stora värden ur bl a följande aspekter:

- fågelfauna:	Stor betydelse för häckande sjöfågel.
- botanik:	Intressant vegetation med äldre löv- och barrskogsbestånd. Förekomst av sällsynta och hänsynskrävande arter.
- friluftsliv	Flitigt besökt område som är av mycket stort värde för bad- och friluftsliv.

Förutsättningar för att områdets värden skall bestå är att området skyddas mot exploatering och att allmänhetens uppträdande regleras.

Bebyggelse, skogsbruk och störningar i samband med bad och friluftsliv genom bl a camping och permanent båtankring är exempel på faktorer med negativ inverkan på områdets värden.

Ärendets beredning

I länets naturvårdsplan från 1976 klassificeras Risön som ett objekt av regional betydelse, främst på grund av områdets värde för det rörliga friluftslivet, men även för den intressanta floran. I den fysiska riksplaneringen klassificerades Mjörn som ett riksobjekt för naturvården.

Sjöarna Anten och Mjörn utgör ett område av riksintresse för naturvården enligt naturresurslagen. Naturtyper såsom strandskogar och fågelskär omnämns särskilt som ett viktigt urvalskriterium.

I Alingsås kommuns översiktsplan, antagen den 29 augusti 1990, föreslås att naturreservat bildas för Risön.

Risöns värde för det rörliga friluftslivet uppmärksammades mycket tidigt, och redan 1894 utropades området till en självständig republik av några segelintresserade Alingsåsare. Öns attraktivitet som fritidsområde skapade dock problem under 1970-talet när ett antal långtidscampare mer eller mindre privatiserade öns stränder. För att bl a komma till rätta med dessa problem inkom den 6 april 1973 till länsstyrelsen en begäran från Alingsås

kommun om bildande av naturreservat. I avvaktan på slutligt förordnande om naturreservat beslutade länsstyrelsen den 25 juni 1973 om tillfälligt skydd enligt 11 § naturvårdslagen. En av förutsättningarna för ett bildande av reservat var dock att Alingsås kommun inköpte fastigheten från Skara stift. Då detta inköp ej kunde slutföras meddelade länsstyrelsen genom beslut den 29 april 1982 särskilda bestämmelser för allmänheten enligt 16 § naturvårdslagen. Efter att ha varit överksam under närmare 90-år väcktes ”Republiken Risön” åter till liv 1984. En av grundtankarna bakom återupplivandet var att republiken bl a skulle utgöra ett forum för diskussioner om områdets avsättande som naturreservat. 1986 förvärvade Alingsås kommun fastigheten Risön genom markbyte. I kommunens översiktsplan, antagen 1990, föreslås att naturreservat bildas.

Den 30 mars 1994 hemställde Alingsås kommun pånytt om bildande av naturreservat. Till hemställan fogades ett förslag till skötselplan.

Den 7 april 1995 remitterade länsstyrelsen ett förslag till beslut om reservatsbildning. Yttranden utan erinringar inkom från Telia AB, Skogsvårdsstyrelsen, Vattenfall, Naturvårdsverket, Mjörns fiskevårdsområde och Naturskyddsföreningen i Alingsås. Luftfartsverket har i yttrande förespråkat att landningsförbud för luftfarkoster bör föreskrivas endast om det är nödvändigt för att uppnå syftet med reservatet.

Älvsborgs länsmuseum har på uppdrag av länsstyrelsen besiktigat reservatsområdet. I yttrande framför man att en av de föreslagna eldstäderna bör tas bort då placeringen är olämplig då den ligger i omedelbar anslutning till en fornlämning. Museet framför vidare att utformningen av toaletter, sopmajor och eldstäder skall göras på sådant sätt att de inte medför skador inom fornlämningsområden.

Kom munstyrelsen i Alingsås beslutade den 15 januari 1996 att tillstyrka ett bildande av naturreservat med vissa förändringar av den föreslagna skötselplanen.

Länsstyrelsens bedömning

Enligt länsstyrelsens bedömning motiverar Risöområdets natur- och friluftslivsvärden väl ett skydd som naturreservat. Länsstyrelsen bedömer att ett bevarande av Risöområdet som naturreservat i enlighet med naturresurslagens bestämmelser medför en från ekologisk, social och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning.

Beträffande skötselplanen har denna reviderats i enlighet med de förslag som lämnats av Alingsås kommunstyrelse. De tidigare föreslagna sopmajorerna har ersatts av toaletter, vissa bryggor och det föreslagna vindskyddet har utgått. Exakt utplacering av toaletterna skall ske i samråd med länsstyrelsen. Om enkla toaletter väljs anser länsstyrelsen att regelbunden kontroll av vattenkvaliteten i området bör utföras.

Beträffande utformningen av de föreslagna anläggningarna för friluftslivet har skötselplanen förtydligats i enlighet med läns museets synpunkter.

Förbudet mot att landa med luftfarkost har utgått. Om problem med landning och start av sjöflygplan uppkommer kan ett förbud utfärdas i ett särskilt beslut.

Länsstyrelsens beslut

Det beskrivna området som avgränsas av en punktstreckad linje på bifogad karta (bilaga 2) bör av skäl som ovan nämnts särskilt skyddas på grund av sin betydelse för kännedomen om landets natur samt stora betydelse för allmänhetens friluftsliv. Länsstyrelsen förklarar därför med stöd av 7 § naturvårdslagen området som naturreservat.

Naturreservatets namn skall vara Risön.

Ändamålet med reservatet skall vara att bevara och vårda icke exploaterade öar Mjörn med intressant flora och fauna samt att trygga områdets värden för en naturintresserad allmänhet samtidigt som störningar i samband med bad och friluftsliv motverkas.

Detta beslut upphäver länsstyrelsens tidigare beslut den 29 april 1982, dnr 11.139-249-82, om föreskrifter för allmänheten inom fastigheten Risö 1:1 meddelade med stöd av 16 § andra stycket naturvårdslagen och 20 § naturvårdsförordningen.

Föreskrifter för naturreservatet

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 § § naturvårdslagen och 9-10 § § naturvårdsförordningen att följande föreskrifter samt bestämmelser om naturvårdsförvaltningen skall gälla.

A Föreskrifter med stöd av 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i markägares och andra sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Utöver vad som gäller enligt andra författningar är det förbjudet att

1. uppföra ny byggnad eller anläggning; dock får vissa anordningar uppföras efter tillstånd av länsstyrelsen enligt punkterna A12, A14 och A15 nedan;
2. avverka, röja, upparbeta vindfälle eller utföra annan skogsvårdande åtgärd;
3. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, silt, lera, matjord eller torv;
4. anordna upplag annat än tillfälligt för skötseln av området;
5. borra, gräva, spränga, schakta, utfylla eller tippa eller på annat sätt skada mark;
6. dika, dämna eller invalla;
7. använda kemiskt bekämpningsmedel, pH-reglerande medel eller växtnäringsämne på mark eller i vatten;
8. jaga;
9. muddra eller upplägga muddermassor;
10. anlägga mark- eller luftledning;
11. uppföra mast, antenn eller liknande anordning.

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

12. uppföra flaggstång, sjömärke eller liknande;
13. anlägga stig, led, bro eller spång;
14. anlägga hamn, brygga eller uppläggningsplats för farkoster;
15. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller liknande;
16. bedriva vasslätter.

Åtgärder enligt bifogade fastställda skötselplan (bilaga 5) får dock utföras utan hinder av föreskrifterna A1 vad gäller uppförande av vindskydd, sopmajor och toaletter, A2, A14 vad gäller utläggning av bryggor, A15 beträffande uppsättande av informationsskyltar och A16 beträffande viss vasslätter.

B Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med naturreservatet

1. gränsmarkering av och upplysning om naturreservatet i enlighet med bifogade fastställda skötselplan;
2. uppförande och underhåll av anläggningar och anordningar för allmänhetens friluftsliv såsom vindskydd, informationstavlor, toaletter, sopmajor, båtbyggor, eldplatser, badplatser och stigar i enlighet med bifogade fastställda skötselplan;
3. röjning och gallring i anslutning till anläggningar för allmänhetens friluftsliv, vård av torp-, hus- och källarruiner samt viss vasslätter.

C Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom naturreservatet

Utöver vad som gäller enligt andra författningar är det förbjudet att

1. under tiden 1 5 april - 1 5 juli beträda område 3 (Risöskär) i bifogade fastställda skötselplan;
2. tälta eller övernatta på motsvarande sätt annat än i särskilt iordningsställt vindskydd;
3. varaktigt förankra båt under längre tid än ett dygn;
4. elda annat än på anvisade och ordningställda platser;
5. plocka eller gräva upp växter;
6. medföra okopplad hund;
7. anbringa skylt, affisch eller liknande.

D Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet

1. Naturreservatet skall utmärkas i enlighet med svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar.
2. Alingsås kommun skall vara naturvårdsförvaltare. Denna skall fortlöpande samråda med länsstyrelsen.
3. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa bifogade skötselplan (bilaga 5).

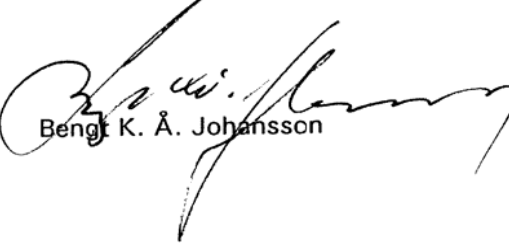
I särskilda fall kan länsstyrelsen med stöd av 12 § naturvårdslagen, medge undantag från meddelade föreskrifter.

Enligt 37 och 38 § naturvårdslagen gäller bland annat att den som uppsåtligen eller av oaksamhet bryter mot föreskrift som meddelats enligt 8 eller 10 § samma lag kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader och förpliktas ersätta kostnad som föranleds av gärningen.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan länsstyrelsen enligt 39 § naturvårdslagen vid vite förelägga honom att rätta vad olovligt skett. Länsstyrelsen har vidare möjlighet att hos kronofogdemyndigheten få handräckning för att åstadkomma rättelse.

./. Hur man överklagar, se bilaga (formulär 2).

Beslut i ärendet har fattats av länsstyrelsens styrelse. I styrelsens beslut har deltagit landshövdingen samt ledamöterna Kjell Andersson, Lars Björkman, Bertil Borglund, Ulrik Hammar, Lars-Olof Johansson, Karl-Arne Larsson, Solveig Nettelbo, Elizabeth Nyström, Leif Olsson, Ingrid Petersson samt ersättarna Jörgen Hellman och Lena Skoglund. I den slutliga handläggningen har deltagit byrådirektören Sjögren, föredragande samt länsrådet Enander, miljövårdsdirektören Wennerblom, biträdande miljövårdsdirektören Schafferer miljö och planenheten, lantbrukskonsulenten Siggelkow lantbruks- och veterinärenheten samt länsassesorn Josefson, förvaltningsenheten.

Bengt K. Å. Johansson

Lars Sjögren

Bilagor:

1. Översiktskarta över Alingsås kommun
2. Beslutskarta
3. Sändlista
4. Hur man överklagar
5. Skötselplan